

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

ที่ สล.ว. ๗๒ /2564

สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด
1873 ถนนพระรามที่ 4 แขวงปทุมวัน
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

11 มกราคม 2564

เรื่อง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เรียน นายกเหล่ากาชาดจังหวัด

อ้างอิง 1. หนังสือสภากาชาดไทยที่ กข.ว. 6980/2563 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2563

2. หนังสือสำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด ที่ สล.ว. 2603/2563 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หนังสือราชสุดาภาษาภคิษฎ์

2. ปาฐกฐาพระราชนิพนธ์ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

ตามที่อ้างถึง เหล่ากาชาดจังหวัดอยู่ระหว่างการดำเนินการโครงการส่งเสริมและสนับสนุน
การพัฒนาการเรียนรู้เด็กนักเรียนและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สนองพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ในการแก้ไขปัญหา
เด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดารที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นั้น

สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาดพิจารณาแล้ว เห็นว่าหนังสือราชสุดาภาษาภคิษฎ์ :
พระราชดำรัสเรื่อง “ภาษาไทยกับคนไทย” และปาฐกฐาพระราชนิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนการสอน
ภาษาไทย” พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีความเกี่ยวข้อง
และจะมีประโยชน์ต่อโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กนักเรียนและเยาวชน
ในถิ่นทุรกันดาร จึงขอส่งสำเนาพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1 และ 2)
เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการดำเนินการตามโครงการฯ และเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไป ทั้งนี้
สามารถดาวน์โหลดพระราชนิพนธ์ฯ ได้ที่เว็บไซต์ <https://chapternews.redcross.or.th/letter/24675/>

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายภคิษฎา นุญราช)

ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ

โทรศัพท์ 0-2256-4043-4 กด 6 โทรสาร กด 7

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

ที่ สล.ว. ๒๖๐๓/๒๕๖๓

สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด
1873 ถนนพระรามที่ 4 แขวงปทุมวัน
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง การบรรยายพิเศษ เรื่อง “40 ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร”

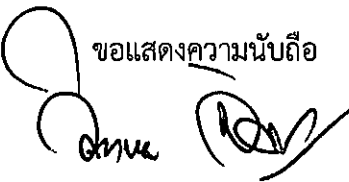
เรียน นายกเหล่ากาชาดจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปลงสาระสำคัญจากการบรรยายพิเศษ เรื่อง “40 ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชน
ในถิ่นทุรกันดาร”

ด้วย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานประชุมวิชาการ “สี่ทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในพระราชดำริฯ” โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโครงการพระราชดำริฯ จากทั่วประเทศ เข้าร่วมประชุมฯ เพื่อเป็นการแสดงผลการปฏิบัติงานที่ดีและเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การปฏิบัติงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของครูและผู้เกี่ยวข้อง โดยเสด็จพระราชดำเนิตรงเปิด การประชุมวิชาการฯ พร้อมทั้งทรงบรรยายพิเศษ เรื่อง “40 ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร” เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ณ หอประชุมวิโรจิมพิทักษ์ อาคารวิทยาเขต เฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 14) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาดพิจารณาแล้วเห็นว่าการบรรยายพิเศษฯ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีความเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อ “โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กนักเรียนและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร” ที่มีเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนกลุ่มดังกล่าวให้อ่านออกเขียนได้ในมิติของเหล่ากาชาดจังหวัด จึงขอส่งสรุปลงสาระสำคัญจากการบรรยายพิเศษ เรื่อง “40 ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร” (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการดำเนินโครงการฯ ของเหล่ากาชาดจังหวัดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา จันทร์ฉลอง)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฯ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ

โทรศัพท์ 0-2256-4043-4 กด 6 โทรสาร กด 7

สรุปสาระสำคัญจากการบรรยายพิเศษ เรื่อง “40 ปี การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร”

โดย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จุดกำเนิดของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเกิดจากการตามเสด็จพระราชดำเนิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทำให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพอนามัยและปัญหาอาหารโภชนาการของเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมีมาก จึงคิดเริ่มต้นโครงการโดยชักชวนโรงเรียนมาจากหลายสังกัด แต่ก็พบว่าโรงเรียน สังกัดตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) นั้นสะดวกและมีความเหมาะสมที่สุด โดยได้เริ่มจากโรงเรียน ตชด. 3 โรงเรียนก่อนเท่านั้น เมื่อครั้งที่มีความคิดว่าจะริเริ่มเรื่องนี้ก็ยังเป็นเด็ก กลัวว่าจะเป็นการคบเด็กสร้างบ้าน จึงไม่ได้ ชักชวนใครมากนัก แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งผลการดำเนินงานกลับออกมาดี กระทรวงศึกษาธิการจึงประสานหน่วยงาน ต่างประเทศมาช่วยด้วย จวบจนเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เสด็จพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ มีข้าราชการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรึกษาหารืออยู่หลายวันว่าจะทำให้จริงจัง เป็นระบบ และทำทุกโรงเรียนไม่ใช่เพียงแค่ 3 โรงเรียนเท่านั้น

ในช่วงแรกพัฒนาแต่เด็กเล็กระดับประถมศึกษา แต่ต่อมามีคนแนะนำให้พัฒนาเด็กเล็กกว่าระดับ ประถมศึกษาก็คือระดับอนุบาลหรือปฐมวัยอีก เพราะถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเจริญเติบโต นอกจากนี้ยังมี คนแนะนำให้ทำเรื่องการดูแลให้ความรู้หญิงตั้งครรภ์ด้วย เช่น ก่อนตั้งครรภ์ต้องทำอะไร ดูแลอย่างไร สำหรับ เด็กวัยรุ่นถูกละเลยเรื่องสุขภาพและอาหาร เพราะพวกเขาคิดว่าโตแล้ว จึงควรต้องจัดให้มีการดูแลช่วงน้ำหนักรัด ส่วนสูงด้วย

ผลการดำเนินโครงการ

ปัจจุบันนี้ จากการรายงานที่ส่งมา พบว่าเด็กนักเรียนมีสุขภาพดี มีอาหารการกิน มีนักเรียนน้ำหนักเกิน เกณฑ์ คือ อ้วน แต่ไม่ใช่สิ่งที่น่าภูมิใจ อาจเพราะขาดเกลือแร่วิตามินก็เป็นได้ อาหารที่กินก็ให้สอดคล้องกับ การออกกำลังกายด้วย แต่ในขณะเดียวกัน เด็กบางคนมีปัญหาส่วนสูง เหตุผลอาจเป็นเพราะจากกรรมพันธุ์ แต่นักวิชาการมีข้อสังเกตว่าอาจเป็นเพราะยังดูแลด้านโภชนาการไม่ครบถ้วน ได้มีนโยบายให้นักเรียนเหล่านี้ศึกษา ต่อให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ใช่เรียนแค่การศึกษาภาคบังคับเท่านั้น สุดท้ายมีนักเรียนจบปริญญาเอกก็มี ได้ไป ปฏิบัติงานหลากหลายอาชีพตามความถนัด คนที่มีทุนก็มาบริจาคเงินช่วยน้องอีกด้วย

การจัดการศึกษาในช่วงเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

โรงเรียน กพด. ไม่มีคอมพิวเตอร์และทีวี จึงนึกถึงถุงยังชีพ ให้ใช้ “ถุงยังชีพเพื่อการศึกษา” เหมือนตอนน้ำท่วม แต่ในถุงมีหนังสือที่จะสอน มีการสอนเรื่องบัญชี สหกรณ์ มีเมล็ดถั่วเขียว มีหน้ากากอนามัย มีสบู่ล้างมือ มีเจลล้างมือ ข้าว น้ำมัน แคมปัสสะหม เมล็ดผักสำหรับปลูกรับประทานเองและเอามาแบ่งเพื่อน หากเหลือก็เอาไป ขาย และให้มีการลงบัญชีครัวเรือนหรือใส่กระปุกออมสินไว้ ได้นำถุงยังชีพนี้ไปแจกนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลโดยครู เอาไปแจกด้วยวิธีการเดินและนั่งรถ มีครูหลังม้า (ซีมอเตอร์ไซด์) ไปเยี่ยมตามบ้าน บางแห่งลำบากไม่รู้จะเอา กระดาษที่ไหนจด ในถุงยังชีพฯ จึงมีสมุดให้จดบันทึก สำหรับเรื่องการจดบันทึก พวกฝรั่งเขาทำกัน เพราะ หลานชายที่อยู่เยอรมันเอางานมาให้ดู โรงเรียนที่นั่นให้จดบันทึกว่าไปไหนมาบ้าง หลานถามว่ารู้ภาษาเยอรมันด้วย หรือ ก็ตอบไปว่ารู้นิดหน่อย การทำถุงยังชีพนี้ยากเพราะไม่สามารถให้ทุกคนได้ มีหลายคนช่วยบริจาค ซึ่งก็ถือว่าเป็นงานที่เราได้ช่วยกัน

ได้อ่านหนังสือพิมพ์ของเยอรมัน (ซึ่งมาถึงช้า) ให้เด็กส่งประกวดเรียงความและวาดภาพเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 แต่จัดส่งประกวดไม่ทัน จึงจัดประกวดเองที่เมืองไทย เด็กทำได้ดีและรวดเร็วมาก ผลงานส่งมา 1,800 กว่าชิ้น มีอาจารย์มหาวิทยาลัยมาช่วยคัดเลือก เป็นงานที่สอนให้เข้าใจเรื่องโรคโควิด 19 จะทำให้เด็กเข้าใจว่าตนเองควรทำอะไร เมื่อก่อนเป็นอย่างไร ตอนนี้เป็นอย่างไร หวังว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร

บางโรงเรียนจัดครูมาดูแลแปรงฟัน บางโรงเรียนก็ไม่เข้าใจสถานการณ์ว่าจะเอาอย่างไรดี เมื่อโรงเรียนเปิดก็ต้องกลับไปปรับปรุงทำแปรงฟันใหม่ ทำคอกสัตว์ใหม่ ความสะอาดของหอพักนักเรียนกินนอนก็ต้องได้รับการปรับปรุง แต่บางโรงเรียนก็สามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบที่ผลิตอาหารชุมชนได้ แต่หากไม่มีครูวิชาเกษตรก็จะทำได้ยาก นอกจากนี้ยังมีทหารพันธุ์ดี (โครงการทหารพันธุ์ดี) มีพันธุ์พืชดี พันธุ์สัตว์ดี ก็เข้ามาช่วยด้วย ปัจจุบันนี้ก็ยังคงให้ความช่วยเหลืออยู่ มีรายงานมาว่าทำอะไรบ้าง ซึ่งก็ได้สร้างที่พักให้ครู สร้างห้องน้ำ ครูพาทหารพันธุ์ดีไปรู้จักบ้านนักเรียน ทหารก็ได้สอนชาวบ้านอีก

โรงเรียนพระปริยัติธรรมก็ต้องหยุดเรียนจึงใช้วิธีถวาย Smart TV และ Thumb Drive ให้กับวัดเอาไว้ใช้ศึกษาธรรมบาลี นอกจากพระและเณรในวัดได้ใช้ประโยชน์แล้ว เด็กในชุมชนก็ได้มาอาศัยเรียนด้วย และช่วยหาควาเทียมพร้อมอุปกรณ์ให้หลายโรงเรียนได้ใช้ เมื่อบริษัทจำหน่ายทีวีทราบก็ขอร่วมบริจาคด้วย มีโรงเรียน มอ. วิทยานุสรณ์เป็นโรงเรียนต้นทาง มีครูเฉพาะทางมาจัดการเรียนการสอนทางไกลให้กับโรงเรียน สพฐ. และโรงเรียนปอเนาะที่ห่างไกล

ประเด็นเรื่องการศึกษา

สำหรับเด็กที่มีการคิดวิเคราะห์ไม่ตีอาจแก้ไขโดยการทำโครงการวิทยาศาสตร์และให้มีการบูรณาการกับวิชาทางศิลปกรรมศาสตร์หรือใช้เกมกระดานจากปัญญาประดิษฐ์ การเกษตรกรรม การถนอมอาหาร ก็จะช่วยพัฒนากระบวนการคิดได้ แต่เมื่อครั้งที่ไปเยี่ยมโรงเรียนที่ถูกน้ำท่วม ก็พบปัญหาเด็กเรื่องการอ่านเขียนด้วย ซึ่งมีข้อสังเกตว่าครุคณิตศาสตร์ก็สามารถสอนทั้งคณิตศาสตร์และภาษาไปพร้อมกันได้ นอกจากนี้ยังมีโครงการตัวมเตี้ยมเลี้ยงเตาะแตะ คือการให้ผู้สูงอายุมาเลี้ยงเด็กเล็ก แต่ผู้สูงอายุมีความสนใจเรื่องฝึกอาชีพมากกว่า เช่น การทอผ้า ก็ได้มีการเจรจาให้มาเลี้ยงเด็กบ้าง ว่างๆ ค่อยกลับไปทอผ้า

การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาจากระดับประถมศึกษาไปมัธยมศึกษา พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ ทราบเรื่องนี้ดีและช่วยดำเนินการ ทำให้มีครูอาสาไปบรรจุเป็นข้าราชการที่โรงเรียนห่างไกล ครูโรงเรียน กศน. ก็ช่วยได้มาก เช่น ผู้ที่จะไปเรียนที่โรงเรียนอุ้มผางวิทยาคมก็ต้องไปอยู่หอพักในเมือง ครูโรงเรียนอุ้มผางวิทยาคม จึงขึ้นไปช่วยสอนในพื้นที่ห่างไกลแทน แต่ครู กศน. ที่ไปสอนก็ชำนาญที่จะสอนเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ กลายเป็นว่าเด็กช่วยครูให้สอนผู้ใหญ่ได้ เวลาออกเยี่ยมก็ใช้วิธีให้โรงเรียนใกล้เคียงมาที่เดียวกัน

ระบบสหกรณ์เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นการฝึกทำธุรกิจ ฝึกการทำบัญชี ฝึกความโปร่งใสซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ มีจิตส่วนรวม แต่ก่อนซื้อมาขายไปไม่รู้ว่าได้กำไรเท่าไร พอมีสหกรณ์นักเรียนได้ลงบัญชีเอง ไม่มีคนมาควบคุม ได้ทำการทดลองหลายปีที่ผ่านมาไม่มีเงินหาย และมีรุ่นพี่ที่เป็นเวรผลัดเปลี่ยนช่วยกัน

สำหรับการขยายการพัฒนาจากโรงเรียนไปสู่ชุมชน ที่เห็นชัดเจน คือ 1). เรื่องการเกษตร แจกจ่ายให้ราษฎรมีการเลี้ยงแพะ กบ กระจ่าย ผักข่ม ผักแปลง 2). เรื่องสุขภาพอนามัยในโรงเรียน มีการทำเรื่องน้ำสะอาด แก่สารเคมีปนเปื้อน การป้องกันเชื้อแบคทีเรียไปใช้ในชุมชนให้มีความเข้าใจด้วย 3). ให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ส่งผลให้ชาวบ้านได้ทำบัญชี 4). ให้มีห้องสมุดส่งผลให้ประชาชนมาหยิบหนังสือไปอ่าน

ประเด็นเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต้องควบคู่กันกับการพัฒนาโรงเรียนและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ต้องแบ่งแยกให้ตีระหว่าง “เกษตรกรรม” กับ “ทรัพยากรธรรมชาติ” ถ้ามีป่าต้นน้ำเมื่อฝนตกลงมาน้ำก็จะเวียน ป่าต้นน้ำจึงเปรียบเสมือน Super Market ของหมู่บ้าน บางคนตัดไม้ซึ่งเป็นการทำลายสมบัติของโลก ของชาติ และของตนเองด้วย ต้องชี้ให้เห็นว่ามีต้นไม้มากอากาศจะเย็นลง ตามคำบอกของอาจารย์มียวากิ (การปลูกป่าแบบมียวากิ : ศ.ดร. อาคิระ มียวากิ ศาสตราจารย์เกียรติคุณมหาวิทยาลัยแห่งชาติโยโกฮาม่า และผู้อำนวยการสถาบันการเรียนรู้ด้านนิเวศวิทยานานาชาติประจำประเทศญี่ปุ่น) ว่าไม่ให้ดูดาวเทียมอย่างเดียวให้ออกไปดูของจริงบ้าง ซึ่งพิสูจน์ได้จริงเพราะเคยได้วัดอุณหภูมิในป่ามาแล้ว และการปลูกป่าก็ไม่ควรปลูกเรียงเป็นแถวไปอย่างเดียวไม่ควรปลูกทีเดียวพร้อมกันหมด เพื่อให้มีการหมุนเวียนและมีลักษณะเหมือนเป็นเหมือนป่าจริงๆ

การปลูกพืชก็ต้องเลือกพืชที่เหมาะสมกับปริมาณความต้องการน้ำด้วย พืชบางชนิดต้องการน้ำมากน้ำน้อยต่างกัน ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงส่งผลหลายอย่าง เช่น ทำให้ไม่สามารถปลูกพืชที่เคยปลูกได้ มีศัตรูพืชที่ไม่เคยมีพื้นที่บางแห่งไม่เหมาะกับการทำอ่างเก็บน้ำแต่เหมาะกับการขุดสระมากกว่า ในทางกลับกัน บางพื้นที่ดินเหมาะกับการทำอ่างเก็บน้ำไม่เหมาะกับการขุดสระ ควรศึกษาให้ดีว่าตัวแปรที่ทำให้มีน้ำเพียงพอคืออะไร ส่วนถ้าจะปลูกพืชให้ปลูกสลับกับการบำรุงดิน ไม่ปลูกซ้ำ ให้มีการศึกษาดินลักษณะต่างๆ ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินแนะนำได้ดี โดยมีหมอดินอาสาคอยให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น การทำจุลินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ

สำหรับเรื่องพลังงาน พลังงานที่น่าจับตามองคือพลังงานลมพลังงานแสงอาทิตย์ มีโรงเรียนที่ให้เด็กปั่นจักรยานผลิตกระแสไฟฟ้าจากการสูบน้ำ แต่ก็พบความจริงได้ เมื่อครั้งแจกคอมพิวเตอร์ให้โรงเรียน แล้วพบว่าหากจะใช้คอมพิวเตอร์ได้ก็ต้องใช้ตอนหน้าน้ำเท่านั้น หน้าแล้งใช้งานไม่ได้

หนังสือพิมพ์เยอรมัน Die Zeit กล่าวว่า มีโรคที่ติดจากสัตว์เพราะระบบการเลี้ยงสัตว์ไม่ดีหรือไม่สะอาด ทำให้เชื้อโรคมักมีการดื้อยาปฏิชีวนะ มนุษย์ก็เลยติดมาได้ สิ่งสำคัญของการเลี้ยงสัตว์จึงต้องเน้นเรื่องความสะอาด เช่น โรคอีโบล่ามาจากค้างคาว หากเราไปกินผลไม้ที่ค้างคาวกินเหลือ หรือเราไปสร้างบ้านตรงที่ค้างคาวเคยอยู่ก็จะติดอีโบล่าได้ ดังนั้น แนวคิดเรื่องสุขภาพ 1 เดียว คือ ต้องคำนึงถึงเรื่อง คน สัตว์ สิ่งแวดล้อม ไปพร้อมๆ กัน

คนจากกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้บรรจุเป็นครูสังกัด สพฐ. เป็นจำนวนมาก ต้องมีความแข็งแรงทั้งกายและใจ ต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับอาชีพอื่นๆ ก็ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนนักเรียนทั้งหลายต้องยึดหลัก สุ จี ปุ ริ คือ ฟัง พูด ถาม เขียน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้กลับไปสร้างครอบครัวและชุมชนต่อไป